

Poštnina pavšalirana.

Leto XXII

Šoli, mladini
in učiteljstvu!

Slovenski Učitelj

Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva

Urednik
Fort. Lužar

Vsebina:

Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. umrl . . .	121
Duh sedanjega časa in njegov vpliv na vzgoj- stvo. M. Heric	122
Ob 400 letnici velikega pedagoga. A. Čadež	125
Ruski »roditeljskije komiteti«. Fran Silvester	126
Priprava na pouk. Kornelij Igljč	127
Kultura in književnost	130
Društvena in stanovska kronika	131

1921
Številka 8

»Slovenski Narod« z dne 10. avgusta, št. 177, je priobčil sledeči članek:

POPRAVA KRIVIC.

Z zadoščenjem smo zaznali sklepe zadnje seje višjega šolskega sveta, med katerimi je tudi eden: Poprava krivic, zanih učitelstvu.

Za časa Šusteršič-Lampetovega vladanja so zagrešili pri takratnem deželnem šolskem svetu na naprednem učitelstvu na stotine krivic. Prestavljali so jih, nekatere po dvakrat, službe so oddajali samo Slomškarjem, na razpisana mesta so imenovali samo svoje pristaše, ne oziraje se na starost in službena leta in družinske razmere, draginjske doklade so delili po previdnosti, to se pravi, samo pristašem klerikalne stranke, druge podpore so dali zopet samo svojim zvestim — pristašem, na dopust pošiljali in suplente plačevali so samo takim, ki so bili zanesljivi Slomškarji, da so se mogli udeleževati raznih učnih tečajev.

Nagromadili so klerikalci v teku časa toliko krivic, da je izšla o teh obsežna knjiga pod naslovom »Dejanja govore«, ki pa ni naštel vseh.

Potreben in umesten je bil torej gori omenjeni sklep višjega šolskega sveta, ki se je, četudi šele v tretjem letu osvobojenja, vendar enkrat porodil. Klerikalni režim je svoje pristaše nagradil za njihovo politično mišljenje, a naprednim učiteljem je iz istega vzroka delal krivice. Sedanjí višji šolski svet je sklenil poravnati krivice, a kdaj jih bo, to vedo samo bogovi.

Kakor čujemo, pri prihodnji seji še ne nameravajo dobro mišljenega tega sklepa izvršiti, pač pa nekatere Slomškarje oziroma Slomškarice nagraditi s podelitvijo učiteljskih služb v Ljubljani. Tako se namerava preiti od besed do — dejanj!

Istina, da so nekateri učitelj(ice) prestopili iz Slomškove zveze k napredni učiteljski organizaciji, toda ta prestop menda še ni plačana taksa za podelitev boljših mest. Nekateri komunistični poslanci v Beogradu so, videč, da jim gori streha nad glavo, tudi hoteli in prosili za prestop v radikalno stranko, oziroma klub, a tam jih niso hoteli sprejeti iz razloga, ker so poprej kot komunisti sodelovali pri komunističnem protidržavnem pokretu. In to je edino prava in vsestransko upravičljiva taktika! Pri nas, v deželi pozabljenja, pa ne samo, da sprejemamo bivše škodljivce in nasprotnike lepo med se, temveč jih zato, ker so blagovolili priti k nam, še lepo — nagradujemo. To je sicer tudi taktika — a ne modra! Vsak pravi Jugosloven nam mora potrditi, da je Slomškova zveza, ki se prav te dni pripravlja na Brezjah v »izobraževalnem« tečaju na svoje »nadaljnje« delovanje, nič drugega kot privesek klerikalne stranke. Ta stranka pa je rovarška in protidržavna, kar nam je nepobitno dokazala z glasovanjem proti zakonu o zaščiti države in proti sklepom, ki so bili naperjeni proti atentatorjem in njih sokrivcem pri napadu na regenta in ministra Draškovića.

Slomškova zveza, oziroma nje člani so zvesti pristaši te protidržavne stranke. Strinjajo se z vsem njenim delovanjem in njeno taktiko, ker, če bi se ne, bi vendar kdaj protestirali proti postopanju stranke, česar pa seveda nismo še slišali in ne bomo dočakali. Logičen zaključek je, da Slomškarji voljno sprejemajo tudi vse posledice, ki jih morajo zadeti za tako hlapčevanje.

Ako bo višji šolski svet za Ljubljano imenoval Slomškarje in Slomškarice (tudi bivše), potem je to protidržavni čin, za katerega ni nobenega opravičenja. S tem bi bil zadan udarec v lice ne samo državi, temveč tudi vsem članom učiteljskega združenja. Kdor si pa upa danes po atentatu na regenta Aleksandra in ministra Draškovića zagovarjati tako postopanje, ne zna logično misliti, ali pa ima kak drug defekt v možganih. »Narodna Prosveta«, glasilo Udruženja jugoslov. učitelstva, piše o zakonu za zaščito države in o tistih, ki so proti (torej tudi o klerikalcih): »Samo nekulturnim neobradjenima umovima i dušama, upropaščenim boljševičkom zarazom, ojačenje države izgleda reakcionarno delo. Na mišljenje toga političkog polusveta ne treba se i ne sme se danas obazirati...

Jedno zlo rodilo je drugo... Bitku je jednovremeno treba početi na celoj liniji... Zar i Radić i svi oni onstrani umovi u nas, koji bilo iz ludosti ili pokvarenosti oživljuju, nisu razni tipovi onog opšteg zla, koje je dobro došlo komunizmu za njegovu akciju?« S klerikalci zadene taka obsodba tudi Slomškarje, ki so neločljiv del klerikalne stranke.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXII.

LJUBLJANA, 15. avgusta 1921.

ŠT. 8.

Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. umrl.

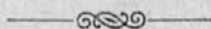
Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. je dne 16. avgusta ob polšestih popoldne v 78. letu svoje starosti v Belgradu umrl. Zgubili smo prvega plemenitega, visoko naobraženega vladarja, osvoboditelja. Ob njegovi smrti plaka še mlada domovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. »Slomškova zveza« se spominja njegovih velikih brezprimernih zaslug za domovino ter se pridružuje proglasu vlade, kakor sledi:

Narod Srbov, Hrvatov in Slovencev je brez razlike imena in vere hvaležen velikemu kralju, ki je s svojim strogo ustavnim, parlamentarnim vladanjem osigural narodno svobodo in tako ustvaril možnost polnega razvoja narodne sile za izvršitev velikih nacionalnih ciljev in nalog. Pod njegovo vlado je postala kraljevina Srbija s svojimi svobodnimi institucijami in s svojo jasno začrtano nacionalno politiko privlačna sila za narod, kateri je živel in trpel pod tujo oblastjo in je pričakoval od Srbije svoje osvobojenje. Nikdar v vsem času svojega s slavo venčanega življenja ni izgubil kralj Peter iz vida največjega narodnega ideala: osvobojenja in ujedinjenja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v veliko nacionalno državo. Kot kralj je posvetil vse svoje napore oživetvorjenju tega narodnega ideala. Z njim je skupno delal in se boril, z njim je skupno trpel v pregnanstvu. Dočakal je slednjič, da se njegova vojska ne samo zmagovito vrne v svojo zemljo, ampak da obenem z junaškim poletom osvobodi iz tujega jarma vse Srbe, Hrvate in Slovence in jih ujedini v eno državo. Neustrašenost in hrabrost kralja v najhujših časih velike narodne borbe, njegova vzvišena strpnost in samozatajevanje v časih težkih narodnih skušenj bodo ostali kot svetli primer in zgled kesnejšim rodovom, ki bodo črpali iz njih novo moč.

Velikemu kralju, ki je z brezprimerno ljubeznijo ljubil ves narod, oddolžimo se dostojno s tem, da se zberemo vsi okoli njegovega prestola, na katerega je sedaj stopil njegov sin, vzgojen v idejah svojega roditelja in utrjen v velikem boju za osvobojenje kot njegov prvi boritelj in vrhovni komandant naše hrabre vojske.

Slava kralju Petru!

Živel kralj Aleksander!

Duh sedanjega časa in njegov vpliv na vzgojstvo.

Matija Heric.

(Konec.)

Zelo se zanemari domača vzgoja v krajih, kjer danes razna obrtna dela izvršujejo tvornice. Tu so otroci ločeni od svojega očeta, ga pri delu ne morejo več opazovati, ga posnemati in samotvorno sodelovati. Za te otroke je izključen najvažnejši in najmogočnejši vzgojni činitelj.

Mati sama otrok večkrat ne more strahovati; zato se potepajo in nravno izpridijo. Nekatere teh popačenih mladeničev še samo prisilne delavnice spravijo na pravi pot.

Obžalovanja vredne v vzgojnem oziru so tudi razmere po vaseh blizu mesta, kjer so tovarne. Šoli odrasla mladina se odtuji kmetskemu delu, ker jo zaradi večjega zaslužka mikajo tovarne. Vsled strastnega pohlepa po zaslužku jo mladeniči in dekleta mahnejo v bližnjo tovarno. Ta pobeg v tovarne povzroči na kmetih pomanjkanje delavcev, kar močno ovira kmetijstvo.

Še hujše zlo pa je, da se čestokrat mladi delavci, zlasti delavke, izpridijo. Koncem tedna dobivajo obilo zasluženega denarja. Ker smeje svoje razmeroma prevelike zaslužke svobodno rabiti, jih oni, ki nimajo nobenega smisla za štedenje, začnejo zapravljati, nezmerno živeti in posebno mladenke nravno propadati.

Take propalice so prisiljene se vrniti domov, so v nadlogo staršem in povrh delajo pohujšanje med nedolžno šolsko mladino. Kako naj potem šola vzgaja take pohujšane otroke!

Tu bi naj oblasti posegle vmes s primerno naredbo, da se to gorje odpravi v korist npravstveni vzgoji kmetske mladine in v pospeševanje poljedelstva. Živa vera v Boga nekdanjih časov, katere vpliv na vzgojo nihče ne more tajiti, vedno bolj peša v škodo vzgoji. In vendar je verska vzgoja za našega kmeta velikega pomena; saj je naš kmetski človek že od nekdanj veren kristjan. Vzgojevati naše kmetsko ljudstvo in se ne ozirati na njegovo verstvo, se pravi, zdraviti človeka in ne poznati njegove bolezni. Prav v verskem življenju se odpirajo pobožnemu človeku najvišje božanske vrednote.

Ako še človek kar najtemeljiteje preštudira nazore o današnji moderni filozofiji, docela razločujoč bistvo spoznanja, avtonomnega in heteronomnega prepričanja, baš ostane z vso svojo učenostjo le revno zemeljsko bitje brez zdravega ideala; kajti njemu le gre za znanost, razvit je le njegov razum, a srce je lahko prazno, brez vesti, brez vsakega blagega čustva! In kaj je učen človek brez srca? Goethe pravi: »... ein armer Mensch, an dem der Kopf alles ist!« S pešanjem vere gineva tudi na kmetih prejšnja prava npravnost, sramežljivost, narašča pa razuzdanost, nečistost itd.

Po časopisih najsičajneje slikajo prizore nečistosti, nesramnosti, ubojev. Kako pogubno vplivajo na nežno deco take objave, ki jih bero ali slišijo iz ust staršev in drugih odraslih!

Znan mi je v naših krajih marsikateri slučaj nečistega življenja zakonskih žena med vojno, ki so poplačale svojo nezvestobo s smrtjo. Vedno bolj naraščajo slučajji, ko samična dekleta, ko zapeljana pridejo v drugi stan, že v kali zadušé sad svojega telesa.

Su hujše gorje pa je, da ne manjka slučajev, ko tudi to storé moderne dame premožnih rodbin, ki bi lahko rodile zdrave in krepke ctroke in jih vzgajale. Vsi navedeni, četudi danes še redki, pogubni nenaravni čini jasno pričajo, da bo začel dosihdob krepki rod moralno propadati, ako se bodo taki pogubni slučajji množili.

Dasi štejejo rodbine revnih slojev precejšnje število otrok, bi se iz navedenih vzrokov znatno krčilo število otrok bogatih rodbin, ki si prisvajajo neko moderno oliko. Tako bi se počasi bližali francoskim okolnostim, kar bi bilo zelo obžalovati; kajti zgodovina uči, da so odlični ljudje navadno izšli prav iz bogatih rodbin.

Še neko drugo strašno gorje dandanes, ki ga v prejšnjih letih kmetsko ljudstvo ni poznalo, so spolne bolezni. Priteple so se iz dolgotrajne vojne ter v naših krajih žalibog tudi na kmetih nevarno razširile. Sram me je popisati le nekatere onih prizorov, ki sem jih slišal iz ust zvestega, slovečega zdravnika. Kaj bo iz onih nežnih naših otrok, ki slišijo govoriti o takih pogubljivih slučajjih? Ta žalostna dejstva kličejo po nujni potrebi vzgojevališč za šoli odraslo mladino.

Kakor je strašna vojna popačila verstvo in moralno čustvo, tako tudi prejšnjo složnost in pravo prijateljstvo med posameznimi sloji. Največ pa danes razdira in ruši složo v družabnem življenju strastna politika.

Nekdaj so se vaščani ob nedeljah in praznikih shajali pod vaško lipo, razgovarjajoč se o gospodarstvu, danes pa hodijo zvečine svoja pota. Zbirajo se v stranke ter politikujejo. Nekatere so okužili časopisi, goječi napačno, pristransko politiko; zato večina niti nima pojma, kaj je zdrava politika in za kaj gre.

Pogubni članki po časopisih neprevidnega tovariša lahko zapletejo v napačno politiko. Poznal sem tovariša, ki si je podnevi in ponoči belil glavo s samo politiko, a zanemarjati začel svoj vzvišeni poklic, pozabljal nadaljnjo izobrazbo — in nazadoval. Povrh je prišel navzkriž tudi z merodajnimi ljudmi svojega okoliša in s svojimi sotrudniki, ki niso bili njegovih političnih razorov — stik šole z domom je nehal, in kmalu žalibog tudi pešal ugled šole in učiteljstva.

Ti pa, dragi sotrudnik, imej svoje politiško prepričanje in dajaj potrebnim dobre nasvete; a sam v politiki javno ne nastopaj! Ogiblji se posebno gostiln, kjer slišiš krič politikujočih vaščanov! Ako se tudi z dobrim namenom pridružiš tem kričačem, vendar lahko pade nate psovka,

ki oskrunja tvoje častitljivo ime »učitelj-vzgojitelj«, za imenom oče, mati najlepše ime pod solncem. Kako boš potem vzgajal šolske otroke, če slučajno zvedo kaj o tem dogodku!

O nesrečna politika! Kolikokrat se po nepotrebem vznemirjajo kmetje in možje drugih stanov! V svoji razburjenosti odlagajo potrebna opravila in — hajd v gostilno! Tu zaslepljeni po brezvestnih hujskačih hvalisajo nekdanje dobro življenje v propali Avstriji, želeč si še večji prepad med troedinim narodom, nego je bil poprej. Zabavljajo čez oblastva in državo, ker kar čez noč ne ustvarijo takih življenskih razmer, kakršne si v trenutku želé.

Te nezdrave razmere opazujejo tudi otroci, ni čuda, da se potem ugled in pokorščina mladine napram odraslim, staršem in učiteljem podkopava, podivjanje in surovost naraščata.

Razumevno je, da se takih kmetov-razgrajacev loti mržnja do dela; gospodarstvo nazaduje, zadovoljnost, pogoj srečnemu življenju, pojema. Kje je nekdanja ljubezen do bližnjega, odkritosrčnost in srčna veselost? Kako redki so ljudje, ki imajo še iskrico pravega sočutja? Morda sta v vasi z okoli 200 prebivalci kvečjemu skriti dve nesebični osebi, ki bi radostnega srca svojemu bližnjemu pomagali v nesreči!

Ali je mogoče, da more danes ljudska šola pri šolski mladini, živeči v navedenih žalostnih družabnih razmerah, doseči povoljne vzgojne uspehe?

Pri koncu sem.

S temi skromnimi vrsticami sem v glavnih potezah razjasnil bistvo vzgoje v daljšem pomenu, označil poleg veličastne Kristusove morale ono svetovno naziranje, ono moralo, ki je po mojem mnenju razen mnógega gorja povzročila tudi svetovno vojno, kakršne še dosihdob ni videl božji svet, ter navedel zlasti po naših krajih po njej nastale vzgojstvu sovražne okoliščine.

* * *

Spisavši ta kratek posnetek, se namah spominjam nekega važnega dogodka, ki sem ga pozabil omeniti. Zato čutim nujno potrebo, naknadno navesti za nas Južoslovane razveseljivi dogodljaj, da je po dolgotrajni vojni v kljub vsemu popisanemu gorju zazvonilo nam Južoslovanom veličastno vstajenje.

Kako srečni in veseli smo bili na dan osvobojenja! To veselje nam je sicer skalilo žalostno dejstvo, da so Lah in Nemci del našega vrlega naroda podjarmili s silo in zvitostjo; toda trdno upamo, da bo zavedni narod vsa nasilja krutih sovražnikov voljno prenašal, trdno si svest, da bo prej ali slej tudi zanj napočil dan osvobojenja!

Razen tega pa hudo boli vsakega zavednega Južoslovana, da vladajo pri nas osvobojenih popisane vzgoji mladine sovražne razmere. Baš nas

krepi trdno upanje, da se bodo posamezni sloji iztreznili, zedinili in moralno dvignili, da z združenimi močmi sčasoma odpravijo vse današnje nezdrave, mladinsko vzgojo ovirajoče okoliščine, ki nam jih je zapustila dolgoletna vojna.

V to pomozi Bog in naša skupna dobra volja!

Ob 400 letnici velikega pedagoga.

A. Čadež.

(Konec.)

Še enega krivca bi omenjal, ki ga svoj čas mladina ni poznala; danes pa seje s periščem seme razdora in podivjanosti med mladino. Kako naj ga imenujem? Kratko ga označujemo z besedo »politika«. Politika doma, politika na ulici, politika v časopisju — politika v šoli, v učilnicah. Visoki in nizki možje politike, odlični in preprosti vzgojitelji! Če vam je mar sreča mladega slovenskega rodu, pomagajte za tretjo politiko v šoli! Prepovejte strupeno časopisje, odstranite z domačih miz časnike, ki trgajo otroku iz srca živo vero, ki ga polnijo s sovraštvom do duhovnika, do vere in Cerkve! Prepovejte mladini telovadbo v takih društvih, ki po svojih tendencah in po svojem vztroju mladega človeka končno odtrgajo od verskega življenja in mu razdenejo podlago plemenitega, lepega in krepostnega vedenja in življenja. Dokler tega ne storite, ne bo nič hasnilo poizvedovati in povpraševati, kje so vzroki, da je danes mladina tako podivjana.

In če še ne končam. Ali mislite, da so nogometne, bolj žogometne igre taka zabava, ki človeka plemenitijo, blažijo?! Le pojdite pa pogledjte, kako vam oni mladikavci kolnejo, kako divjajo, kako so drzni in neizbirčni v besedah! Ne posplošujemo, ker so povsod častne izjeme, a vredno je pa, da se o tem tudi razmišlja. Čudno! Kar drugod zavržejo, pri nas šele vpeljujejo!

Ko je Kanisij pričel svoje pedagoško in šolsko delovanje, mu je bilo pred očmi geslo družbe Jezusove: »Ne samo poučevati, marveč tudi vzgajati; da, predvsem vzgajati«.

Ako se danes vsi, ki imamo brigo za mladino, oprimemo tega načela, sem prepričan, da bodo v kratkem izginile tožbe o podivjanosti onih, ki so up naše bodočnosti. Vzgojno delo bo pa imelo zaželjen uspeh le tedaj, če bo uravnano in umerjeno po vzorcu bl. Kanisija.

Temeljno načelo in smernice Kanisijevega pedagoškega prizadevanja sem označil že zgoraj. Naj dostavim še nekatere podrobnosti, posnete iz opisa v »Stimmen der Zeit« 1921, zv. 7.

Kanisij je imel posebno spretnost, da je znal očetovsko-resno, pa zopet materinsko-milo nastopati, vzpodbujati, svariti, kaznovati. Če je

bilo pa potrebno, je obvestil starše svojih gojencev ter jih prosil, naj mu pomagajo, da se preprečijo hujše pregrehe.

Ko je prišel iz Ingolstadta na Dunaj, je naprej poskrbel, da je vlada izdala umestno naredbo proti razširjenju veri in nравnosti škodljivih spisov.

Kanisij je imel sijajne uspehe, ker si je v kratkem povsod, kamor je prišel, priboril zaupanje in avtoriteto ne le s temeljitim modroslovnim znanjem, marveč prav posebno še s svojo svetostjo in gorečnostjo.

Za dijake, ki se niso nameravali posvetiti duhovnim poklicem, je ustanavljal konvikte. Z Dunaja je pisal l. 1553.: »Zjokal bi se človek, ko mora dannadan videti in slišati, kako se uboga mladina vsled zlobnosti ali pa nesposobnosti svojih vzgojiteljev pokvarja in ugonablja. Naša dolžnost je, da se zanjo pobrigamo.«

Vzgojni umetnosti Kanisijevi je vzknila izdatna opora v Marijinih družbah. Ni ga bilo zavoda, kjer je deloval, da bi ne osnoval kongregacije Marijinih otrok. Kaj je nameraval z njimi? Ali naj bi vzgajal v njih puste čmerneže? Nikakor. Sam je poudarjal v nekem kongregacijskem govoru: »Mladina potrebuje razvedrila. Nihče ne bo zatrjeval, da naj se zadovoljuje zgolj z notranjim veseljem.« Hkrati je pa uvaževal vso resnost življenja. Žalostne razmere onih časov pač niso dopuščale, da bi se v katol. mladinskih društvih količkaj čez mero gojile športne zabave, igre in gledališke predstave.

* * *

Peter Kanisij, pedagog in veliki prijatelj mladine uživa plačilo pri božjem Učeniku, Prijatelju otrok. Tu pa živi še vedno po svojih ustanovah, po svojih delih. Njegov katekizem je pravzaprav še danes temelj in podlaga vsem novejšim knjigam te vrste. Vsi pa, ki se ukvarjamo z mladino, se skušajmo oprijeti vzgojnih načel bl. Kanisija. Za spodbudo pri težkem vzgojnem delu naj nam bodo besede Kanisija samega, ki jih je govoril l. 1582 ob otvoritvi gimnazije v Freiburgu: »Vsakdo, ki pripomore mladini do temeljite znanstvene in nравstvene izobrazbe, udelevuje Kristusov nauk in Kristusov zgled. Deležen bo vsega dobrega in vseh dobrih del, ki jih bo mladina v svojem poznejšem življenju izvrševala. Poleg tega pa bo prejel posebno plačilo pri Bogu.«

Ruski „roditeljskije komiteti“.

Fran Silvester.

Vsak ruski okraj ima svoj okrajni odbor, izbran na zborovanju odposlancev ljudstva, ki so bili izvoljeni na podstavi splošne in enake volilne pravice. Okrajni odbor kot reprezentant okrajnega zbora skrbi za vse potrebe okraja, ne izvzemši šole in učiteljstva. Položaj učiteljstva je kaj različen, ne samo v posameznih gubernijah, ampak tudi v posameznih

okrajih. — V Berdjanskem okraju n. pr. je poslalo ljudstvo v svoj okrajni parlament kaj razumne ter za šolo in učiteljstvo vnete može, ki so žrtvovali ogromne vsote javnega denarja ne le za številne nove šole in dobre učiteljske plače, marveč so uvrščevali v proračun izdatne zneske za javne predavatelje in ljudske knjižnice.

Odločilno besedo pri nastavljanju učiteljstva si je pridržal sicer okrajni odbor, vendar je pri vsem tem sodelovalo tudi učiteljstvo po svoji šolski komisiji, ki si jo je bilo izbralo na občnem zboru učiteljstva vsega okraja. Pravzaprav je imela de facto »šolska komisija« usodo učiteljstva v svojih rokah, saj je podpisaval vsak dekret poleg predsednika okrajnega odbora tudi član imenovane komisije.

Krajnih šolskih svetov v našem pomenu besede do prevrata sploh ni bilo. Voditelji posameznih šol so sestavljali proračune in račune in sploh sami skrbeli, da je bilo šolsko poslopje in drugo v pravem redu.

Po revoluciji so učitelji spoznali, da je pravi napredek brez intenzivnega sodelovanja ljudstva nemogoč tudi na šolskem polju.

»Šolska komisija« je z odlokom z dne 29. septembra 1917, št. 1127, dala iniciativno nalogo voditeljem vseh šol za ustanovitev »roditeljskih komitetov«.

V področje »roditeljskih komitetov« spada: a) skrb za materielne potrebe šole, b) preskrba sredstev v pomoč revnejšim učencem, c) sprejem in odpust učencev, d) vprašanja, tikajoča se šolske discipline, e) vsa vprašanja šolskega življenja, ki jih predloži komiteju v pretres učiteljska pedagoška korporacija, razen osebnih zadev učiteljstva.

»Roditeljskije komiteti« so sestavljeni: a) iz vseh učiteljev dotične šole, ne izvzemši katehetov, b) iz enega odposlanca občinskega odbora, c) iz zastopnikov staršev, ki so bili izvoljeni na splošnem zborovanju roditeljev in imajo šolo obiskujoče otroke. Število zastopnikov staršev, skupaj z zastopnikom občine, ne sme biti višje kot ono učiteljskega osebja.

* * *

Podajam pričujoče vrstice v stvaren in resen premislek vsem zagovornikom in neprijateljem naših krajnih šolskih svetov.

Priprava na pouk.¹

Kornelij Igljč.

Državni zakon o ljudskih šolah nam v svojem § 121. šolskega in učnega reda veleva sledeče: Da dosežejo (učne moči) uspešno poučevanje, naj se skrbno pripravljajo na pouk, vestno popravljajo pismene naloge šolskih otrok, se natančno ravnaajo po učnem načrtu, se

¹ Poročilo na okrajni učiteljski konferenci v Kamniku dne 9. julija 1921.

ne ločijo od urnika in posameznih šolskih ur ne porabljajo drugače nego za izpolnjevanje vsakočasne učne naloge.

Govoril bom danes o zelo važni šolski stvari, namreč o pripravi na pouk. Zakaj pravim važni? Zato, ker je učni uspeh v pretežni večini odvisen ravno od dobre priprave na pouk. Dobra priprava je duša vsega pouka. En dober premislek je boljši ko tri dni hoda, pravi ljudstvo in ne zaman. Učitelj pa, ki se ne pripravlja na pouk, je učitelj-najemnik. Preden gre kosec kositi, se tudi pripravi; že prejšnje dni nabrusi koso. Orač pregleda plug, navozi gnoj na njivo in ga raztroši; drvar nabrusi sekuro in žago itd., z eno besedo: za vsako delo je treba priprave, ako hočeš imeti pri delu kaj prida uspehov.

Če velja priprava za preprosto telesno, fizično delo, je pač tem več treba priprave učitelju, ki hoče poučevati otroke, torej opravljati duševna dela, ki so mnogo bolj komplicirana ter težje izvedljiva nego telesna dela.

Jaz bi pripravo na pouk ločil v dva dela:

1. pripravo na pouk v širšem pomenu besede, namreč daljnjo pripravo, in

2. pripravo na pouk v ožjem pomenu ali bližnjo pripravo.

Obe sta važni; bližnja priprava izvira iz daljnje, a sama daljnja pa ne zadostuje, je le okostje — brez mesa.

Rečem z nekako gotovostjo, kot skušen šolnik, saj imam skozi 20 let vsak dan pouk na enorazrednici, poleti in pozimi, zraven ekskurendno šolo, ob nedeljah in praznikih pa pevsko šolo. Ko stopam slučajno mimo neke vaše učilnice, slišim učitelja, ki v šoli med poukom kriči, se jezi, zmerja, nekako razgraja nad otroci, ko »tolče, se krega, da daleč se zlega«. Ker mu učenci ne odgovarjajo po njegovi volji ter se mu kažejo slabi uspehi, pravim, da je mož slabo ali sploh nepripravljen na pouk. Meni se smili revež, smilijo se mi njegovi otroci-učenci. — Čemu treba toliko nepotrebnega pa škodljivega razburjenja in jeze, ki kvari zdravje, ugonablja živčevje in slabi vse duševne moči tebi, dragi tovariš, pa tudi tvoji v pouk ti izročeni mnogobrojni deci. Ti in deca željno pričakujeta trenutka, ko se neha pouk in ko se vstane, moli ter loči drug od drugega. Otroci tožijo doma: danes so bili pa učenik hudi, kar tresli smo se od samega strahu... In če tovariš na sebi potrkaš, pa preišljuješ svojo zanikarno pripravo na pouk, uvidel boš brezdvomno, da si sam povzročil mnogo bridkih ur sebi in deci, ker nisi izpolnil svoje važne dolžnosti, da se nisi skrbno pripravil na pouk.

K daljnji pripravi na pouk štejem:

a) najprvo poznanje splošnega učnega načrta, ki predpisuje splošni učni smoter za vso šolsko dobo za dotično kategorijo osnovnih šol in kaže obenem tudi učno pot vobče, in

b) prirejanje ter temeljito proučevanje podrobnega učnega načrta, ki obsega učno snov za posamezne razrede, skupine in oddelke z ozirom na določne starostne stopnje učencev, da se doseže

ob normalnih šolskih razmerah učni smoter v vsakem učnem predmetu za dobo enega šolskega leta. Ta načrt določa tudi učni smoter vsake učne stopnje v tednu za vsak posamezni učni predmet. In ta načrt potrebuje — kakor me dolgoletna praksa uči — sleherno šolsko leto natančne revizije, t. j. popopolnjevanja in izprememb.

Kdaj in kako vršim to nalogo?

Po sklepu šole odložim vsa važnejša šolska opravila za kaka dva ali tri tedne z namenom, da si okrepim živčevje, to je organizem, ki si ga učitelj v šoli tekom šolskega leta najbolj obrabi in oslabi. Po tem okrepčilu pa primem najprej podrobni učni načrt v roke. Po mojih dolgoletnih skušnjah so učni uspehi v prihodnjem šolskem letu zelo odvisni že od dobrega premišljevanja in premotrivanja tega učnega načrta. Upoštevati moram pa pri tem tudi učno sposobnost posameznih učencev za ta ali oni učni predmet prihodnjega šolskega leta. Napravim si radi tega že pred revizijo podrobnega učnega načrta nekako začasno razrednico prihodnjih učencev, porazdeljenih po skupinah ter oddelkih. Ni sleherno leto iste učne zmožnosti, učne sposobnosti v dotičnem razredu oziroma oddelku učencev. Ako določujem mogoče učne uspehe iz računstva, pretehtam poprej še posamezne učence po njih zmožnostih, dispozicijah za ta učni predmet, potem šele odtehtam tem dispozicijam primeren kvantum učne snovi iz tega učnega predmeta. Ako bi vzeli preveč učne snovi, se bo obravnala ista brez dvoma površno — mnogo slame, pa malo zrnja —, če pa določim premalo učne tvarine, si utegnem vzgojiti lenuhe. (G. nadzornik: Bolje malo!) To važno revizijo podrobnega učnega načrta vršim najraje nemoteno, kar je mogoče v mirnem gozdiču blizu šole. Pri tej reviziji učne snovi jemljem ozir na potrebe naših krajev in na ponazorovanje izbrane učne snovi.

Ko je ta revizija končana, mi je dolžnost pregledati oziroma sestaviti urnik za prihodnje šolsko leto. Ob tej sestavi so mi za vodila pedagoško-didaktiška načela, ki se ozirajo na predpise o nečovanju zdravja v šolah. Predmeta risanje in pisanje prideta na poznejše učne ure, ko je največ svetlobe na razpolago, nasprotno pa računstvo v prvo uro, ko je duh otroški še čvrst, živčevje v najboljšem stanju, ko so dušne moči še neoslabljene. Tako prirejen urnik predložim okrajnemu šolskemu svetu v potrjenje. Vrnjeni potrjeni urnik prepisem na isto tiskovino, ki je določena za dnevnik in ta prepis priložim revidiranemu podrobnemu učnemu načrtu. Ta prepisani urnik mi služi sleherni večer pri pisanju dnevnika za prihodnji šolski dan.

Preidem k drugim daljnjim pripravam na pouk! Učne uspehe pospešuje osobito sigurni nastop v šoli, sigurni nastop pa je posledica natančnega obvladanja ter pedagoško-metodično sistematiške razdelitve posameznih učnih tvarin, ki jih hoče učitelj obravnavati v šoli, ali z drugo besedo povedano, je posledica skrbne daljnje priprave na pouk. Ta razdelitev pa zahteva psiholoških študij, to je, spoznavanje otroškega duševnega obzorja in njegovih duševnih zmožnosti. Te študije so na razpolago

v pedagoško-didaktičnih knjigah, dalje v strokovnih glasilih, ki si jih za svoj vzvišen stan vneti učitelj rad poišče v svoji lastni, ali v krajni in okrajni učiteljski knjižnici. To čtivo je kaj primerno za velike počitnice o slabem vremenu, ob nedeljah in praznikih, osobito pa ob dolgih zimskih večerih — in neprimerno boljše, ko ono neumno čenčanje po gostilnah, ki kvari le duha in telo ter povzroča nemalokrat učiteljem disciplinarne preiskave, kakor je posebno poudarjal nedavno naš poverjenik gospod dr. Skaberne na učiteljskem zborovanju na Viču. Kaj toplo bi priporočal »Slovensko Šolsko Matico«, ki izdaja leto za letom izborne knjige pedagoško-didaktične vsebine. Letnina prav mala. Tovariš, bodi te ali one struže, stanovska zavest ti nalaga dolžnost, da nujno postaneš družtvenik tega preimennitnega pedagoško-književniškega društva. (Poverjenik »Slovenske Šolske Matice« za naš okraj je naš tovariš Schmeidek Ivan, učitelj v Krtini.) Knjige prejmejo družtveniki po svojih poverjenikih. Za nekaj kronic dobiš zabave več in boljše, kakor ti je pa nudi en liter vina! Jaz sem nje dolgoletni družtvenik in hranim njene knjige kakor dragocen zaklad. Tudi svojo hčerko, ki je ravnokar dovršila učiteljšče, sem vpisal v to družtvo. V teh knjigah je mnogo zakladov za učitelja; zato pa naj bi bil sleherni učitelj, ponovno poudarjam, osobito sedaj, ko so se naše materielne razmere zboljšale, naročen na to našo krasno revijo. Opozarjam le na izborna Schreinerjevo delo: »Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja«, ki je bilo obelodanjeno že leta 1903., dalje na dr. Bezjakovo Didaktiko itd.

Opozarjam nadalje tudi na St. Kuglijevo knjižaro v Zagrebu in A. Pichlerjevo knjižarno na Dunaju, ki razpošilja vsakoletne knjižne kataloge pod imenom »Lehrerbibliothek« in vsebuje po učnih predmetih razvrščene naslove ter kritike knjig pedagoško-didaktične vsebine.

Pedagogika, didaktika, metodika — tri zvezde vodnice, ki vodijo učitelja-vzgojitelja po pravi in najkrajši poti k vzgojnim in učnim ciljem...

(Dalje prih.)

Kultura in književnost.

France Bevk, Pastirčki pri kresu in plesu. Malo pozen sem, toda videč, da se knjiga v šoli nekako bojkotira, ker jo je izdala Slomškova zveza, in se ponujajo otrokom precejeni in posneti verzi naših poklicnih »mladinskih« pisateljev z vso starikavostjo vred, moram napisati svoje mnenje:

Verze, ki jih je Bevk nabral, smo otroci na Goriškem pesnili in peli, preden nas je osrečila načitana, izteoretizirana, po vseh metodičnih pravilih obrazložena, plačana in tako brezkrvna šolska

modrost. Ti verzi so izraz duše, ki ji je še vsaka beseda pesem, simbol za skrivnostni življenjski pojav, so izraz duše, ko sluti in išče za vsako besedo skrivnostno tajno bitje, ki je tem bolj skrivnostno, čim trša je beseda. Komu še ni v sladkem spominu, kako mu je bilo pri srcu, ko je slišal besedo hrib ali grm. In vsa ta čudovita lepota je v naših srcih zamrla, ko so zamrli v nas verzi, ki smo jih sproti pesnili v neposrednem stiku z lepoto. Bevkovo zbirko sem parkrat zapored prebral in zmerom mi je bilo slajše

pri duši; bil sem spet otrok med otroki. Koliko zlatih spominov je obogatilo srce v teh hipih. Verzi, ki jih vsebuje zbirka, so last goriških otrok, morda jih tudi drugje poznajo. Če še niso znani, naj se udomače, naj otroci pesnijo ob njih. Otrok naj govori otroku; viden boste, kako brezpametne in vnebovpijoče krivične so vse pedagoške metode in pedagoške pesmi, ki jih uporabljata sedanja šola, ko razlaga pesništvo »mladinskih« pisateljev.

Da imam prav, mi potrjujeta Kraljevi ilustraciji: v naslovu in pa »Tonček na kolenih«, ki tako silno poudarjata vso elementarno silo mladega življenja. N. V.

Dr. Krek, Socijalni eseji, govori i nacrti. »Narodna Prosvjeta«, z. s. o. j. u Zagrebu, povjerila je g. Petru Grgecu, da po raznim listovima i knjigama sabere, prevede i zgodnim uvodom poprati razne socijalne eseje, govore i nacrte pokojnoga Kreka. Pred nama leži I. dio te radnje, što je izašla kao 2. sveska »Znanstvene Knjižnice«. Knjiga obseže 170 stranica, među njima 38 stranica uvoda o radu i značenju velikoga Kreka. Cijena je 20 K, s poštarinom 22 K, pouzećem 30 K. (Članovima »Nar. Prosvjete« šalje se knjiga na samu narudžbu i prilaže položnica, da plate po primitku.) Članovi naručuju s a m o kod centrale (Zagreb I., pošt. pret. 109.), a ostali ili iz Zagreba ili od podružnice »N. P.« u Požezi (gdje je knjiga tiskana).

Knjižnica »Narodne Prosvjete« v Zagrebu je izdala knjižico z namenom, da seznani hrvatsko in srbsko javnost z idejami in osebnostjo nepozabnega dr. Kreka. Peter Grgec je zbral najvažnejše Krekove govore in razprave, ki vsebujejo najlepše, najpomembnejše in najmarkantnejše Krekove misli. Krekova biografija obsega 38 strani in je izredno zanimiva. Sicer je to le prvi del celotnega dela, ki ga misli P. Grgec zbrati o dr. Kreku. Priročna knjižica obsega poglavje o gospodarski politiki, o etičnih temeljih gospodarske znanosti, o mejah zasebne svojine, o kapitalizmu v starem Rimu, o kartelih in trustih, o obrtnem gospodarstvu, o kmečkem vprašanju, propast irskega kmetijstva, sicilijanski proletariat, slovenski izseljenci, svojstva

socialnega delavca itd. Knjižico priporočamo vsem delavcem na narodno-gospodarskem polju.

Prošnja. Podporno društvo na drž. moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani se obrača do vseh bivših gojencev in gojenk tega zavoda, naj se spominjajo s kakim prispevkom društva, ki jim je tolikrat pomagal ne le s knjigami, ampak tudi s podporo za časa bolezni itd. Obe društvi sta bili prisiljeni dati svojo temeljno glavnico kot vojno posojilo in vsled tega je usahnil vir rednih dohodkov za podporo revnih gojenk in gojencev.

Prispevki z izrecno opombo ali za moško ali za žensko učiteljsko naj se pošiljajo na ravnateljstvo obeh učiteljskih v Ljubljani, Resljeva cesta 10.

Za Kržičev spomenik. Prve cvetice so razcvetele na grobu nepozabnega mladinskega in ljudskega pisatelja, častnega kanonika in profesorja Antona Kržiča. Ni pa še na grobu prezasluznega moža nagrobnega spomenika. V resnici si je blagi pokojnik postavil dovolj trajnih in lepih spomenikov: njegovi spisi, razširjeni v tisoč in tisoč izvodih, likajo in blaže mladino, njegovo vzgojno delovanje je krepka vzpodbuda narodu k napredku, po njegovi zaslugi se oznanjujejo svete resnice v naši domovini v lepi obliki, toda dolžnost vseh, ki so mu dolžni hvaležnosti, je, da odličijo njegov grob z znakom hvaležnosti, s primernim spomenikom. Kakor se je pokojnik popolnoma žrtvoval mladini in ljudstvu, neumorno delujoč za vzgojo in napredek naroda, tako je tudi svoje skromno imetje porabil v dobrobit mladine, zlasti v »Ljudski in dijaški kuhinji« in v »Priljubljenem domu«. V oporoki ni za spomenik ničesar določil. Podpisani torej prosimo vse slovensko ljudstvo, zlasti učiteljstvo in duhovščino, da pomagajo s svojimi prispevki postaviti nepozabnemu Antonu Kržiču spomenik, primeren njegovim velikim zaslugam. — Odbor za napravo Kržičevega spomenika. Dr. J. Demšar, prof. na učiteljsku v Ljubljani, predsednik in blagajnik. Pavla Bohinc-Zavašnikova, lekarnarjeva vdova. Alojzij Stroj, stolni kanonik. Julij Slapšak, ravnatelj v Mostah.

Društvena in stanovska kronika.

Imenovanje. Dosedanji vodja poverjeništvu za uk in bogočastje dvorni svetnik g. dr. Fran Skaberne je imenovan za šefa oddelka za prosveto in vere pri pokrajinski upravi v Ljubljani.

Uradna poročila okrajnih šolskih nadzornikov. Na seji višjega šolskega sveta dne 23. junija 1921 je bil soglasno sprejet nastopni predlog:

Vse okrajne šolske nadzornike je opozoriti, da se v uradnih poročilih in pri ocenjevanju učiteljstva ne ozirajo na politično pripadnost in versko prepričanje ne v dobro ne v slabo, ampak naj se ozirajo samo na delovanje učitelja oziroma učiteljice v šoli, v kolikor to ni nasprotno šoli, državi in narodnosti. — S tem se soglaša tudi odredba višjega šolskega sveta za oddajo stalno razpisanih služb. (Fink, Zbirka važnejših novih naredb, šte. 53.)

K poročilu »V obrambo« na str. 116 »Slov. Učitelja« smo prejeli od višjega šolskega sveta z dne 22. julija, št. 7712, sledeči odgovor:

Odboru Slomškove zveze v Ljubljani.

Protí Rupertu Smoliku ni bila doslej na tukajšnjem uradu vložena nobena pritožba. Bil pa je iz službenih ozirov prideljen kot šolski voditelj in učitelj na dvorazrednico k Sv. Trojici, ker je tamkajšnji nadučitelj Zalar poklican v službovanje kot pisarniška moč v urad okrajnega šolskega nadzornika za logaški šolski okraj. To se je zgodilo na predlog okrajnega šolskega sveta v Logatcu in je višji šolski svet na svoji zadnji seji dne 23. junija t. l. ti pridelitvi soglasno vzel na znanje.

Smolikova pridelitev je utemeljena v najni potrebi, ker gre Zalarju po večletnem službovanju pri Sv. Trojici in po njegovih sposobnostih lažje službovanje v pisarni in ker je Smolik samec, torej se lahko seli brez težav in neprilik. Stalno Smolikovo mesto ostane še nadalje v Starem trgu.

Kakor pa sedaj poroča okrajni šolski svet, se Smolik upira uradnemu odloku, češ, da pri Sv. Trojici ne dobi

hrane, dasi je tam dobra gostilna na razpolago. Ta zadeva se sedaj razvija zase.

Ta pridelitev ni torej nobena kazen, temveč je za Smolika še častna, ker mu je zaupano tudi vodstvo šole.

Ker sloni jedro predmetne vloge na napačnem temelju, oziroma na krivi informaciji, odpadejo odgovori in zaključki na druga stavljena vprašanja.

Zeleti bi pa bilo, da se vse naše učiteljstvo združi v eno delo, ker bi potem morda vendar prenehala nasprotstva, ki dostikrat nimajo nikake prave podlage.

Predsednik: Dr. S. Beuk.

Ustanovni shod katoliškega učiteljskega društva »Narodna škola« v Zagrebu dne 12. julija 1921.

Privrem. predsednik Marko Vunić otvara skupštino. Ističe važnost kat. kulturne organizacije u doba, kad se javljaju pojavi dekristijanizacije škole. Moramo se orijentirati prema kult. nazorima. Potrebno je lučenje duhova: za kršćansku školu ili protiv nje. Kat. učiteljstvo ide jasnim određenim ciljem za kulturni preporod našeg naroda i za kršćanski odgoj u školi. Nakon iscrpnog tajničkog i blagajničkog izvještaja prihvatila su se pravila. Sastanku je prisustvovao predsjednik »Slomškove Zveze« g. J. Štrukelj, koji je bio burno pozdravljen. Predsj. »Slom. zveze« pozdravio je kat. učiteljstvo u Hrvatskoj u ime »Slom. Zveze« i naglasio zajednički rad slov. i hrv. kat. učiteljstva.

Na sastanku održana su i dva predavanja. Publicista P. Grgec: »Rad katoličkog učitelja u narodu«; J. Marić, rav. učitelj: »Hodemo kršćansku školu«.

Izabrana je nova uprava s predsjednikom Jos. Marićem, rav. učiteljem.

Nakon što su riješena još neka interna pitanja, bile su primljene slijedeće rezolucije:

1. Hrvatsko kat. učiteljstvo, sabrano na sastanku 12. srpnja 1921 u Zagrebu, osuđuje političku borbu unutar staleške organizacije, koja razdvaja učiteljske

redove i sije neslogu, drži da se u staleškoj organizaciji ima poštivati svačije političko i vjersko osvjedočenje i naziranje na svijet. Prema tome slobodno je, da se svaki izvan staleške organizacije, koja je svima zajednička, organizuje prema svojim političkim i kulturnim nazorima, a da ta pitanja ne unašaju u stalešku organizaciju. Stojimo na stanovištu jedinstvene staleške organizacije, koja se može postići sporazumom, a ne političkom borbom unutar učiteljskih redova.

2. Protestiramo protiv pisanju »Narodne Prosvjete« kao »staleškooga glasila«, koja često donosi članke uperene protiv katolicizma, kat. svjetovnoga nazora, protiv vjeronauka u školi itd., jer tim pisanjem vrijeđa veliki dio kat. učiteljstva, koji je u pitanju uzgoja i škole na stanovištu kršćanskih načela. Katoličko učiteljstvo osuđujući ovakove nedostojne napadaje glasila (koje se nazivlje staleškim), poriče mu kompetenciju, da govori u ime sveukupnog učiteljstva i ne smatra ga općim staleškim glasilom, nego običnim kulturkampferskim listom, koji se uzurpira pravo, da govori u ime svega učiteljstva.

3. Protestira i protiv pisanja onih, koji pomoću staleških listova hoće da stalešku org. izrabe u svoje političko-strančarske svrhe u korist svojih kulturnih nazora, koji nijesu zajednički čitavom učiteljstvu. Staleški listovi moraju biti uređivani u duhu staleške organizacije, ne napadajući ničije političko i vjersko uvjerenje.

4. Kat. učiteljstvo drži, da roditelji imaju najviše prava utječati na uzgoj svoje djece, a ne da im se nameće onakav uzgoj, kakova oni ne želje.

5. Protestira protiv pokušaja, koji idu za tim, da se kršćanski nauk tjera iz škole, kao i protiv onoga djela nacrtu nove školske osnove, koja nije u skladu s religioznim osjećajima naroda.

† Čenčič Jernej. Dne 29. julija je umrl v Kamniku upokojeni nadučitelj Jernej Čenčič, star 77 let. Ž njim je legel k zadnjemu počitku značajan in delaven mož. Kot prijatelj dr. Kreka je dejansko deloval za njegove plemenite socialne ideje ter bil tudi pri prvih delavcih Slomškove

zveze. — V nastopnem priobčujemo nagrobni govor predsednika g. Iv. Štruklja: Na zadnjem razstanku smo. Stojimo ob odprtem grobu. Vanj smo položili nepozabnega nam gospoda nadučitelja Jerneja Čenčiča. Ni ga več med nami in težko nam je srce. Ne moremo od groba, dokler vanj ne zasadimo nekaj cvetlic-spominčič. Gospod Jernej Čenčič je bil nad vse vzoren oče svoji družini, ki jo je ljubil in skrbel zanjo, kakor to more le pravo očetovsko srce. Velika je bol, ki teži danes njegovo blago ženo in otroke, toda tolaži naj jih zavest, da se bodo oni, kakor govori sv. pismo: »ki so veliko poučevali o pravici, svetili kakor zvezde na vse večne čase«. Pa tudi nas učitelje teži in žalosti smrt drugega nam tovariša g. Jerneja Čenčiča. Zgubili smo ž njim moža, ki je bil v resnici po poklicu učitelj, a ne samo učitelj, ampak tudi vzgojitelj drage nam slovenske mladine. Poln očetovske ljubezni do šolske mladine — kar je oče sinovom svojim, kar mati hčerkam svojim — to je bil pokojni učencem in učenkam. Dičila ga je izredna delavnost v šoli in ta delavnost je izvirala iz njegovega blagega srca. Kakor napajajo bistrí potoki našo milo slovensko zemljo, tako je njegovo tiho, mirno šolsko delovanje napajalo s plemenitimi čuvstvi srca nežne slovenske mladine povsod, kjerkoli je deloval. Bodi nam vzor ta individualna učiteljska osebnost. Pa on ni le ljubil samo šolske mladine, ampak vsekdar se je izkazal kot vzornega ljubitelja svojega bližnjega, svojega rodu in svojega Boga! Do dna duše vesten učitelj, do dna duše veren mož! Živeč med ljudstvom je živel zanj, zanj trpel, zanj se žrtvoval. Življenje njegovo je teklo tiho in mirno, dasi mu življenjska pot ni bila zlasti v mlajši dobi vedno posuta z rožicami; večkrat s trnjem. Toda naš g. Jernej je junaško prenašal pezo življenja in iskal tolažbe v hramu božjem. Ne v žalosti, ne v veselju — nikdar ni zatajil svojega globokega verskega prepričanja. Bil je značaj, ki ni nikdar klonil zunanjemu pritisku in vse svoje življenje živel po veri, kakor pravi sv. pismo: »Pravični živi iz vere«. In v petek je utihnilo njegovo za vse tako

milo, ljubo, blago srce! Otrpnile so mu roke, ki so delile dobrobit družini, mladini in vsem, ki so iskali pomoči pri njem. Blagemu možu, vrlemu očetu, zvestemu tovarišu, velikemu prijatelju ljudstva ohranimo v svojih srcih trajen spomin! Ti pa, predraga in nepozabna blaga duša: sladko počivaj, sveti naj ti večna luč! Z Bogom, nepozabni naš Jernej!

Seja viš. šol sveta 23. junija. (Konec.)

Na koncu seje so se obravnavali trije predlogi ravnatelja Jelenca.

1. predlog. Pod Šušteršič-Lampetovo vlado so se službe krivično oddajale in so se delale raznim učiteljem velike krivice. Naj se krivični slučaj preiščejo in da zadoščenje učiteljem, ki so trpeli krivico. Pri razpravi se je poudarjalo, da bi se moglo dati zadoščenje s podelitvijo kake boljše službe, pa le, če se krivica z zadostnimi dokazili dokaže in če imajo dotični učitelji dobro kvalifikacijo. Sklene se, ne na splošno preiskavati preteklosti ampak naj se naznanijo posamezni slučajji z zadostnimi dokazili o resnični krivici.

2. predlog. Razni katehetje in učitelji hujskajo proti sokolskemu naraščanju in mu nasprotujejo. Tako hujskanje in nasprotovanje naj se prepove in kaznuje. Predlagatelj se sklicuje na poročila v listih. — Neki svetnik na liberalni strani poudarja, da ve iz lastne skušnje in iz trditev svojih kolegov, da kateheti v šoli nepravilno postopajo. »Poudarja se verska vzgoja« — pravi — »jaz vidim pa le rimske katolicizem. Ne vidim nobene razlike med pravoslavnimi, katoliškimi in protestantskimi temeljnimi verskimi načeli. Pri verouku naj se ne poudarja razlika med verami, ampak ljubezen. Nauk naj ne bo konfesionalen, ampak verski. Katehetje uče sovraštvo proti pripadnikom drugih konfesij.« Zastopnik katehetov je odgovoril na napade tako-le: »Časniki ne poročajo gole resnice. Če katehet kaznuje učenca, ki je sokolič, iz popolnoma upravičenega vzroka, koj pišejo, da ga je kaznoval zaradi sokolstva. Ljubljanski katehetje so na neki konferenci sklenili, da v šoli ne bodo nikdar nastopali proti sokolskemu naraščanju in tudi ne za orlovski naraščaj. Naj se torej ne veruje časnikom, ampak naj se vsak slučaj preišče. Glede konfesionalnega pouka izjavljam, da mi zahtevamo, da bodi pouk konfesionalen. Če kak katehet uči sovraštvo proti pripadnikom drugih konfesij, naj se naznani škof. ordinarjatu, ki ga bo gotovo kaznoval. Katoliška vera zapoveduje ljubezen in spoštovanje do pripadnikov vseh verstev.« K sklepu se sprejme predlog kanon. Vrbarja, naj se ne zabrani v šoli samo vsako nasprotovanje proti sokoličem, ampak ravno tako proti orličem. Na vprašanje, zakaj se ne

poje v šoli tudi orlovska himna, se je odgovorilo, da je sokolska himna od ministrstva potrjena, orlovska pa še ne.

3. predlog. Naj se napravi seznam vseh narodno sumljivih oseb; zadosti stare upokoje, mlajše pa prestavijo na kraje, ki niso narodno ogroženi. O tem predlogu se je razvila dolga debata. Poudarjalo se je, da višji šolski svet ne sme odpreti vrat denuncianstvu, ki bi omadeževalo učiteljski stan. Po senžermenski pogodbi je izrečena amnestija za preteklost. Zato ne smemo vlačiti na dan starih nepravilnosti, ampak se moramo ozirati pri učitelstvu na njihovo sedanje življenje in delovanje. Od nemških učiteljev ne smemo zahtevati, da bi svoje učence vzgajali v slovenskem ali srbskem duhu. Naj ljubijo svojo narodnost, samo da so zvesto vdani naši državi. Nemških učiteljskih moči ne smemo preganjati, ker jih bomo rabili tudi v slovenskih krajih, ko naši slovenski učitelji ne bodo več zmožni, poučevati nemščine. Prekmurščina se hoče iztrebiti, pa je najlepše slovensko narečje in na narečje svojih učencev se mora učiteljski ozirati. Poudarjalo se je tudi to, da se noben učitelj ne sme obsoditi zaradi prestopkov proti narodnosti in državi, če njegova krivda ni dokazana z neovrgljivimi dokazi.

Končno se sprejme predlog, ki se približno tako-le glasi: Okrajnim šolskim nadzornikom se naroča, naj poročajo višjemu šolskemu svetu o onih učiteljih, ki ne delujejo v narodnem in državnem duhu, pa tudi o vseh onih, ki iz drugih vzrokov, zlasti moralnih, ne pristojajo na svoja mesta.

Iz mestnega šolskega sveta. O redni seji, ki se je vršila v petek dne 8. julija 1921, mi je prejeli sledeče obvestilo. Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Zapisnikar oglašil bistvene kurencije in pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 27. maja 1921 se odobri brez ugovora. Krajske poročilo o personalijah izza zadnje dobe se vzame na znanje. Več prošenj za dovolitev ali pa za podaljšanje bolniškega dopusta je višjemu šolskemu svetu predložiti s priporočilom ugoditve. Poročila okrajnega šolskega nadzornika o nadzorovanju I. mestne deške meščanske šole, mestne štirirazredne ljudske šole na Barju, I. mestne dekliske meščanske šole, zasebne deške petrazrednice pri oo. salezijancih na Rakovniku. I. mestne dekliske ljudske šole, mestnih manjšinskih šol, zasebne dekliske ljudske in zasebne dekliske meščanske šole v Lichtenthurničnem sirotišču, II. mestne deške meščanske šole in mestne pomožne šole — vse za šolsko leto 1920/21 se vzame na znanje in jih je predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Pohvalno priznanje mestnega šolskega sveta je izreči ravnateljici Z e m m e t o v i in skupnemu učiteljskemu zboru I. mestne dekliske meščanske šole za prav odlične učne in

vzgojne uspehe, voditeljici Maltanovičevi in vsem učiteljicam I. mestne dekljiške ljudske šole za izredno dobre učne in vzgojne uspehe; s. Metodiji Šušteršičevi, začasni ravnateljici zasebne dekljiške meščanske šole v Lichtenthurničnem sirotišču za izredno spretno vodstvo in za prav odlične uspehe. Pohvalno priznanje višjega šolskega sveta naj se pa izposluje učiteljici Ani Lebarjevi na mestni pomožni šoli za presenetljive učne uspehe v najtežavnejšem (pripravljalnem) razredu. Za podelitev stalnih učnih mest na mestnih deških in za podelitev štirih stalnih učnih mest na mestnih dekljiških meščanskih šolah, dalje za podelitev šestih stalnih učnih mest na I., osmih na II., treh na III., dveh na IV. in petih na šišenski deški ljudski šoli; za podelitev štirih stalnih učnih mest na I., treh na III. in petih na šišenski dekljiški ljudski šoli, končno za razpisano učno mesto stalne nadučiteljice in voditeljice na I. mestni dekljiški ljudski šoli se predlože višjemu šolskemu svetu tropredlogi. Ko se reši še troje vprašanj, merečih na eventualno razširjenje obstoječih šol in pa na način vpisavanja v bodočem šolskem letu, zaključijo predsednik sejo.

Zapisnik zborovanja podružnice »Slomškove zveze« za novomeški okraj v Zagradcu dne 8. junija 1921. — Po običajnem pozdravu g. predsednika Fr. Štularja na vse navzoče, ki so le malone vsi odzvali povabilu v Suho krajino, povzame besedo g. tovariš Kržišnik iz Ambrusa »O šolskih prireditvah ozir. otroških igrah«. G. predavatelj poudarja dvojni uspeh pri otrocih: formalni (kretanje, manire, pravilna izgovorjava, družabnost itd.) in moralni. Tu spoznavajo otroci notranje življenje — bistvo igre. Zgledi iz življenja nudijo otrokom izklesane značaje. Zato priporoča g. tovariš, naj bi se v šoli gójilo sistematično igranje. Otroci lahko igrajo religiozne, vesele, pravljicne igre, drame, tragedije itd. Najbolje je, da otroci sami določijo vloge, ker sami sebe najbolj poznajo.

Kako naj se igra pripravlja? Učitelj jim v šoli kratko razloži snov igre. Iz posameznih prizorov, katerim znajo otroci marsikaj sami pridejati, izstopijo osebe plastično. Tako se polagoma predela cela igra in šele nazadnje se jim da pravo besedilo. S tem se otroke usposobi, da razumejo, kaj igrajo in znajo igre tudi gledati. Z večkratnimi šolskimi prireditvami vzgajamo prihodnje igralce.

Po končanem predavanju se razvije precej živahna debata. G. tovariš Lobe omenja, kakšen užitek imajo pri šolskih prireditvah starši; gotovo večjega kot otroci, saj ravno s tem se šola in dom najbolj zblížujeta. Nekaterim se zdi priprava iger z otroci premoderna, ki zahteva mnogo časa, zato prosi g. Štular predavatelja, naj nam da kak tak otroški proizvod.

G. nadzornik Grad pravi, da je časa dovolj, bralne ure ob nedeljah naj se porabijo za govrne ure.

Gdč. Hafner predlaga, naj bi se sestavil odbor, ki naj se temeljiteje peča z otroškimi igrami in naj zbirko takih iger preskrbi za vse šole. Odbor se je sestavil, in sicer: Kržišnik, Kalan, Primožič in Bezljaj.

G. nadzornik Grad pravi, da mora imeti vsaka šola »Vrtec«, »Angelček« in »Zvonček«. Vsaj 200 K mora dobiti vsak vodja od kr. šol. sveta za nakup knjig vsako leto.

G. Štular prebere vabilo Orl. Zveze v Ljubljani k tečaju o počitnicah. Gdč. Primožič vabi učiteljstvo k orlovskega taboru v Črnomelj.

Kar se tiče napada »Učit. Tovariša« na Slomškovo zvezo, ne smatramo odgovora vredno, ker so le osebnosti učit. Jelenca.

Glede »Unije« naj poda centrala v Ljubljani svoje mnenje. Naša podružnica je ponudila prvi korak za združenje in mi smo pripravljeni za vstop, a le pod pogojem, da preneha vsak napad na Slomškovo zvezo. J. Z.

Zborovanje dolenjskih podružnic Sl. Zv. na Zaplazu pri Čatežu se je vršilo ob obilni udeležbi dne 16. julija. Tov. Jaklič je otvoril zborovanje, pozdravil vse navzoče, posebno ljubljance ter predsednika Sl. Zv. tovariša Ivana Štruklja. Istemu odda takoj predsedstvo zborovanja. Tov. Štrukelj, burno pozdravljen, pozdravi še enkrat drage tovariše in tovarišice, tamošnjega župnika Povšeta in našega pesnika, sremskega »slavčka« g. Franjo Neubauerja, ki je tudi prihitel na naše zborovanje. da se z nami nekoliko razveseli na krasni Zaplaški gori. — Nato poda poročilo o delu Sl. Zv. Zborovanja podružnic se vrše redno, na katerih so predavanja in razna stanovska razmotrivanja. Kljub vsemu terorizmu nad Slomškovo Zvezo se ista lepo razvija, ker znan je rek: Pritisk rodi odpor. Odpadajo sicer gnila jabolka, a zdrava imajo tem večji razmah. Tako z veseljem pozdravlja nov prirastek, to je 250 hrvaških učiteljev, ki so si 12. julija napravili hrvaško kat. zvezo, ki vsled trdne podlage narašča vedno bolj. Nato poroča natančneje o hrvaškem položaju in mnenju o ujedinjenju. — V dosego smotra je začela Slomškova zveza izdajati »Mladinske spise«. Pretresalo se je tudi vabilo Jug. Str. Zveze in Kmečke Zveze. Zelo pereče je danes socialno vprašanje. Zato bo priredila Zveza socialni tečaj na Brezjah dne 3., 4. in 5. avgusta.

Debate o ujedinjenju v U. J. U. se je udeležilo več tovarišev. Ujedinjenje je mogoče le pod pogoji, ki so že itak minimalni, preko katerih na slepo nam ni mogoče iti. Omenjalo se je predvsem liste U. J. U. »Narodna Prosvijeta« piše n. pr. tako, da je nemožne sprejeti ta list za osrednje stanovsko glasilo. Enako je tudi z drugimi listi. Sicer pa kdor hoče ujedinjenje ne napada ob vsaki priliki in na vse mogoče načine. Tov. Štrukelj poudarja ponovno, da se je popustilo od naše strani do skrajnosti, torej ni naša krivda, da do sedaj ni prišlo do

udruženja. — K sklepu predlaga tov. Jaklič pozdrav Zvezi hrv. kat. učiteljev, kar je bilo z odobravanjem sprejeto.

Popoldne je pesnik g. Neubauer v krepkih besedah pozdravil učiteljstvo in ga pozval k trdemu delu, kajti po delu se meri moč organizacije.

Med veselimi popoldanskimi urami je le prehitro minil čas. V spomin na lepi Zaplaz in izlet sam nas je tovariš Janežič slikal.

Poročilo o odborovih sejah. — 2. seja, 21. januarja 1921. Poslovnik literarnega odseka: Predsednik-urednik sklicuje seje literarnega odseka; zbira gradivo za list; preden odda v tisk, skliče sejo in poroča o gradivu; je v zvezi s tiskarno ter skrbi, da list redno izhaja (15. vsakega meseca). Člani so dolžni udeleževati se sej, zbirati gradivo in ga v seji predlagati v odobrenje in ocenjevati urednikovo gradivo. Odsek je sklepčen ob navzočnosti 3 članov. O poslovanju literarnega odseka je dolžan predsednik poročati v rednih odborovih sejah. — Uredništvo »Slov. Učitelj« prevzame F. Lužar, ker je tovariš R. Pečjak zadržan zaradi priprave na meščanskošolski izpit. — V časopis je poslali notico, naj člani čimprej pošljejo denar za »Učit. Vestnik«. — V tiskarni je treba plačati vnaprej. — Stare račune je iztirjalil »Pastirčki« se pošljejo vsem šolskim vodstvom. Predsedniki vseh podružnic naj ob zborovanju razprodajo knjigo. — Pismo poverj. g. Skaberneta se objavi v »Slov. Učitelj«. — Vstop: Marica Rakovec, uč. v Lichtent. zavodu. — Obrtna zveza želi imenik članov Slom. zveze. Odgovoriti, naj si omisli žepni zapisnik. — Orlovski zvezi je poslali imenik. — Diploma častnemu članu (poslani osnutki se ocenijo).

3. seja, 27. januarja. — Slomškova zveza ima v bivši poštni hranilnici par tisoč kron denarja. Blagajnik je napravil vse potrebne korake, da ne bodo izgubljeni. — Katehetsko društvo ima še nekaj skupnega denarja; prositi ga je, da izplača Slomškovi zvezi pripadajoči del. — List se ustavi vsem onim, ki ga niso plačali. — Zaradi velike dragine naj »Slovenski Učitelj« izide štirikrat na leto. Predlog se ne sprejme. — Pismo hrvatskega nabiratelja mladinskih spisov, Radice. — Interne zadeve.

4. seja, 14. februarja. — Določitev liste za volitev v višji šolski svet. — Veselični davek. — Pismo pripravniškega plesnega venčka. Odgovori se osebno. — Izstop: Ema Peče, Selce. — Vstop: Franč. Rihar, Horjul, Bogomila Tevš, Čatreže. — Seja lit. odseka.

5. seja, 25. februarja. — Ureditev uprave. — Na napade je parirali z delom. — Volitve v višji šolski svet. — Zborovanje ljubljanske podružnice s predavanjem. — Tiskarna v Kranju. — Predlog za družabni večer.

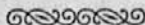
6. seja, 17. marca. — Zborovanje štajerskega učiteljstva v Celju. — Od osrednjega odbora se udeležita dva člana. — Zapisnik novomeške podružnice. — Za »Učit. Vestnik« je poslalo 20 članov; dokler ni vsaj 500 članov-preplačnikov, se ne izplača pričrenjati, dasi ima urednik Lužar gradivo že pripravljeno in urejeno. — Poročilo okoliške podružnice. — Pristop k Učit. konviktu je prost, Slomškova zveza ne ovira nikogar. — Društvo meščanskošolskega učiteljstva naj pošilja svoja poročila tudi »Slovenskemu Učitelju«. — Izstop: Marija Štravs, Nežika Zadnik, Ribnica.

7. seja, 13. aprila. — Poročilo zborovanja kamiške podružnice. Zbirka za sklad 570 K. — Osrednji odbor naznani zborovanje v Celju okrajnemu glavarstvu. — Pismo Kat. tiskovnega društva. Pismena zahvala. Istotako Katehetskemu društvu. — O volitvah. — Vabilo na izlet v žiri. Se odloži na pozneje. — Predsednik ribniške podružnice je odstopil. Podpredsednik Kadunc, Sv. Gregor. Zahvala marljivemu predsedniku. — Izstop: Jacipina Vončina, Stari trg. — Vstop: Franc Rebolj, Dol. — Vestnik dijaške zveze. — Odbor za okrajne katoliške shode. — Urejevanje blagajne in sklada se izpopolni. — Razne interne zadeve.

8. seja, 8. maja. — Vabilo Orlovске zveze v Strassburg. — Vabilo okoliške podružnice na zborovanje v št. Vidu. — Določitev honorarja razpošiljateljem knjig. — Odgovor UJU na vlogo Slomškove zveze je v »Uč. Tovarišu«, št. 19. Drugi medsebojni dopisi so bili priobčeni v »Slov. Uč.« št. 3. — Vabilo diaškega Orla k prireditvi. — Poročilo delegatu Orlovске zveze, da Slomškova zveza prepušča Katehetskemu društvu delo nekega mladinskega lista. — Važne interne zadeve. — Slučajnosti.

9. seja, 5. junija. — Vstop: Dolinar Franc, Rakovnik, Bartel Franjica, Kočevje, Tomšič Jožica, Kočevje, Vrce Franjica, Kočevje, Krulc Ana, Sv. Marjeta pri Ptuj. — Za Vestnik je plačalo 35 članov. Iz materijelnih vidikov za sedaj ne more iziti. — Blagajniki podružnic naj pošljejo osrednjemu blagajniku seznam članov, ki so vplačali (položnico), da se zadosti željam podružnic po delnih zneskih. — Vprašanje pevskega društva Ljubljane. — Nekega člana je vprašati o njegovem stališču. — Neka terjatev se pošlje članu, ki je prevzel delo. — Podružnice naj izdelajo statistiko dela svojih članov. — Določijo se zastopniki za katoliške shode. Pogovor za morebitni socialni tečaj v počitnicah. — Blagajnik se pooblasti za neki dogovor v tiskarni.

10. seja, 21. junija. — Poročilo novomeške podružnice. — Poročilo gorenjske podružnice in vabilo v Bohinj. — Kočevska podružnica vabi na izlet na Zaplaz. — Vstop J. Boško, Cerklje, Dolenjsko. — Dogovor o važni interni zadevi. — Slučajnosti.

Kdor podeljuje boljša mesta takim ljudem, (ki pravzaprav ne zaslužijo nobenega), je proti ojačenju države in je to posebno pri podelitvi učiteljskih vzgojiteljskih služb stokrat pogrešeno.

Člani višjega šolskega sveta (izvoljeni in imenovani), ki imajo mandate od jugoslovansko mislečih elementov, so dolžni popolnoma v tem smislu postopati pri podeljevanju učiteljskih mest. To in ničesar drugega ne pričakujemo od njih. G.

»Slovenec« je z dne 10. avgusta, števil. 180, takoj odgovoril:

URADNIŠKO VPRAŠANJE IN UČITELJSTVO.

Včerajšnji »Slov. Narod« objavlja na uvodnem mestu vsebino govora, ki ga je imel predsednik vlade g. Pašić na neki seji radikalnega kluba o političnem položaju v naši državi. V tem govoru je g. Pašić posebno naglašal sledeče točke: 1. Današnje vladne stranke naj ostanejo na vladi tudi še v bodoče, češ da je vsaka druga grupacija nemožna, 2. ena najvažnejših nalog sedanje večine je, da izdelava in sprejme nov volilni red, 3. izdelati je treba državni proračun, 4. posebno pozornost mora posvetiti vlada skrbi za kmete in delavce, in 5. rešiti je treba uradniško vprašanje za vso državo.

Glede rešitve uradniškega vprašanja je izjavil g. Pašić: »Vsled osebnih uradniških vprašanj pride često do nesoglasja in celo do formalnih kriz v situaciji. Vse to se godi zato, ker je naše uradništvo razdeljeno po strankah in kot tako večkrat ni na oni višini objektivnosti, na kateri bi moralo biti. Zato je treba hitro izdelati zakon o uradništvu, ker mora biti uradnik samo državni uslužbenec in se ne sme vtikati v politiko.«

Mi trenutno nismo v položaju resničnost te Pašičeve izjave kontrolirati. Mogoče je, da je predsednik vlade res tako govoril in s tem govorom označil vesti o pogajanjih med radikali in demokrati zaradi ključa, po katerem naj bi se imenovali za državne uradnike pristaši obeh strank po ključu 1 : 1 (demokratska zahteva) ali pa po ključu 9 : 7 (radikalska zahteva), ali kot neresnične ali pa je hotel naprtiti odij zaradi te barantije demokratom. Na vsak način je Pašičeva izjava po potrebi dobrega uradniškega zakona popolnoma pravilna in v interesu točnega funkcioniranja državnega upravnega aparata bi tak zakon radostno pozdravili vsi, katerim leži v resnici na srcu blagor in procvit države.

Uradniški zakon bi bil skrajno potreben v prvi vrsti za Srbijo, ker so uradniške razmere tam doli zlasti glede stalnosti službe naravnost neznosne. V Srbiji je število za različne državne službe usposobljene inteligence silno majhno, čemur se ni čuditi — odkod pa naj bi vzela dežela, ki je stala od početka svojega samostojnega državnega življenja v neprestanih vojskah, čas in priložnost, da uredi svoj lastni, srbskim razmeram odgovarjajoči upravni sistem in kje naj bi bili dobili oni redki uradniki s potrebno teoretsko naobrazbo priliko za praktično izpopolnitev svojega znanja? Ne tajimo dejstva, da je kljub takim neugodnim razmeram predvojna Srbija producirala tudi dokaj dobrega uradništva, ki bi delalo čast večjim in urejenejšim državam, toda silne strankarske borbe so dovedle do tega, da se majhno število dobrega uradništva nikakor ni moglo prav uveljaviti, ker je v vseh važnejših osebnih vprašanjih prevladovala strankarska strast. Tako se je zgodilo, da so se razvile v Srbiji kljub malemu številu strokovno naobrazene inteligence kar dve »garnituri« uradništva, ena radikalna in druga protiradikalna. Pomanjkanje uradniškega zakona, zlasti določbe o stalnosti enkrat nameščenega uradnika, je bilo vzrok, da so stranke, kakor hitro so prišle na vlado, z lahkoto in brez obzirov prvo uradniško garnituro zamenjale z drugo. Uradnik pa, ki se je seveda svoje nestalnosti zavedal, je postal korupten, kar tudi drugače ni bilo mogoče; v interesu svoje materialne eksistence je moral gledati, da »zaradi«, dokler je bil v službi! Dobro znan je bil slučaj bivšega pravosodnega ministra Tričkovića, ki je pred leti kot okrožni načelnik takorekoč brez denarja prišel v Beograd, a še preden se je javil službeno pri svojem ministru, je zvedel, da je s svojo rodbino — na cesti!

Da je tako stanje trajno nevzdržno, je umljivo samoposebi. Uradnika je treba pošteno plačati in mu zagotoviti z zakonom njegovo materialno eksistenco, potem se da od njega tudi nekaj zahtevati. Dobro je, da je to uvidel danes tudi g. Pašić, ki je pred

leti bil drugačnega mišljenja. Ko je šlo za regulacijo uradniških plač, je rekel baje neki deputaciji: »Zakaj? Ali mislite, da potem ne bodo jemali denarja?«

Gotovo pa je z druge strani tudi, da se tkzv. protekcija nikdar ne bo dala spraviti s sveta. Med protekcijo in protekcijo je pa velik razloček. Stranka, ki je na vladi, bo vedno gledala na svoje pristaše, toda ceteris paribus. Izmed dveh enako sposobnih kandidatov bo dala prednost svojemu pristašu, nikdar pa ne more poslati nad ljudi kot okrajnega zdravnika n. pr. brivskega pomočnika! Tako daleč protekcija ne gre, čeprav trde dobri poznavalci razmer, da v nekaterih krajih naše države že niso bili in še niso daleč od tega stališča.

Takih razmer pa si žele menda pri nas nekateri učiteljski krogi. Isti »Slovenski Narod«, ki je priobčil na uvodnem mestu omenjeno Pašičevo izjavo o uradništvu, objavlja v isti številki sklep deželnega šolskega sveta za Slovenijo, »naj se popravijo krivice, ki jih je zadala učiteljstvu šusteršič-Lampetova vlada«; »klerikalni režim je svoje pristaše nagradil za njihovo politično mišljenje, a naprednim učiteljem je iz istega vzroka delal krivice«.

Kakšne »krivice« so zadali klerikalci, o tem je odveč govoriti. Stvar je bila v javnosti že tolikrat pojasnjena, da se ne izplača rositi praznih besed. Pač pa smatramo zelo za potrebno opozoriti našo javnost na način, kako si misli »Slovenski Narod« popravilo krivic.

Liberalno (kdaj postane radikalno?) glasilo ne zahteva nič več in nič manj, kakor da učitelji, ki so organizirani v Slomškovi zvezi, ne smejo dobiti nobene službe v naši deželi! Zakaj ne? »Narod« odgovarja: »Slomškova zveza, ki se prav te dni pripravlja na Brezjah v »izobraževalnem« tečaju na svoje »nadaljnje« delovanje, ni nič drugega kot privesek klerikalne stranke. Ta stranka pa je rovarska in protidržavna... Ako bo višji šolski svet za Ljubljano imenoval Slomškarje in Slomškarice (tudi bivše), potem je to protidržaven čin, za katerega ni nobenega opravičenja.«

Doživeli smo na svetu že mnogo slučajev razumljivega (čeprav ne opravičljivega) kruhoborstva, mnogo sijajnih vzgledov človeške nevoščljivosti in zavisti, tudi mnogo slučajev zagrizene maščevalnosti, ampak take podle infamije, kakor je izražena v teh besedah »Slov. Naroda«, se ne spominjamo! Stanovski tovariš, ki gre v nedeljo k maši, ne sme jesti kruha, stanovski tovariš, ki se razume z župnikom in se ne udeležuje ostudne »farske gonje«, naj ne spi pod domačo streho, ampak potepa naj se po svetu kot stekel pes! Ali je to svoboda prepričanja, svoboda vesti, svoboda svobodnega državljana? Gospodje, to je caristična knuta, in za možake takih nazorov imajo dostojni ljudje le en izraz: Fej!

Gospodje! Ali ste res tako slepi, da v svoji strasti ne veste, kaj delate? Vi očitete »šusteršič-Lampetovemu sistemu« krivičnost in pravite, da hočete krivice popraviti. Ali jih boste popravili, če je sploh kaj popravljati, s pravico? Ali ne vidite, da to, kar očitete drugim, delate vi sami? Kdo naj vas še smatra za resne?

Koncem koncev pa: nam je tudi to prav. Le tako dalje! Tudi ta metoda bo rodila svoj dober sad. Tudi vaša vlada nima garancije za večni obstoj in kako bo potem, ko pride na krmilo druga? Tudi ta se utegne posluževati vašega principa, in sicer tako, da bo enkrat speljana ta metoda — do absurda! Potem bo pa mir!

Kar se pa tiče bedastega »Narodovega« očitania na klerikalni naslov o »protidržavnosti«, pa odgovarjamo z besedami »Narodovega« člankarja: Kdor si upa zagovarjati tako očitanie, »ne zna logično misliti, ali pa ima kak drug defekt v možganih«.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo (F. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica 5/I. Upravništvo (Jul. Slapšak) je v Mostah pri Ljubljani. Naročnina znaša 50 K, društvena članarina je 70 K. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »Slomškove zveze«. — Oblastem odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.